

Ghid practic privind condițiile de admisibilitate a sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate la Curtea Constituțională

Ultima actualizare în mai 2023.

Elaborat de Direcția cercetare și analiză din cadrul Curții Constituționale.

Cuprins:

Introducere.....	3
1. Condițiile de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate	3
1.1. Cu referire la obiectul sesizării.....	4
1.2. Cu referire la subiectul sesizării	7
1.3. Aplicabilitatea prevederii contestate la soluționarea cauzei	7
1.4. Lipsa unei hotărâri anterioare a Curții având ca obiect prevederile contestate	10
2. Motivele în baza cărora Curtea respinge sesizările privind excepția de neconstituționalitate	120
2.1. Incidența unui drept din Constituție	12
2.2. Lipsa unei argumentări a excepției de neconstituționalitate	13
2.3. Prevederile contestate comportă o problemă de interpretare și de aplicare de către instanțele de judecată	14
2.4. Ridicarea excepției de neconstituționalitate este o <i>actio popularis</i> sau reprezintă o abordare <i>in abstracto</i> a prevederilor contestate	15

Introducere

Acest ghid conține o trimitere la hotărârile și deciziile Curții Constituționale, în special la deciziile de inadmisibilitate a sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate. În Republica Moldova începând cu anul 2016 instrumentul excepției de neconstituționalitate a evoluat în mod semnificativ. Excepția de neconstituționalitate fiind apreciată ca un instrument efectiv de garantare a accesului indirect la Curtea Constituțională, în același timp, în cei patru ani de aplicare în conformitate cu interpretarea oferită prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, a apărut necesitatea instituirii unor filtre de admisibilitate a astfel de sesizări. Scopul acestor filtre ar fi atât facilitarea ridicării cu succes a excepției de neconstituționalitate de către cei care beneficiază de acest drept, cât și asigurarea coerenței în jurisprudența constituțională și desconggestionarea activității Curții Constituționale.

Ghidul trece în revistă motivele inadmisibilității sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate identificate în jurisprudența Curții, această categorie de sesizări constituind 82 % în activitatea jurisdicțională a Curții în anul 2019, 69 % în anul 2020, 84 % în anul 2021, 88 % în anul 2022.

Sinteza pornește de la condițiile de admisibilitate a excepțiilor de neconstituționalitate, astfel cum au fost stabilite în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

Deși sarcina inițială de verificare a întrunirii acestor condiții de admisibilitate le aparține instanțelor de judecată în fața cărora este ridicată excepția de neconstituționalitate, decizia îi aparține Curții Constituționale.

1. Condițiile de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate

---

La evaluarea admisibilității unei sesizări care are la origine o excepție de neconstituționalitate, Curtea verifică întrunirea unor condiții. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, Curtea verifică întrunirea condițiilor de admisibilitate atât din lectura încheierii instanței de judecată care a trimis sesizarea, cât și din excepția propriu-zisă, după cum urmează:

- 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- 2) excepția este ridicată de una din părți sau de reprezentantul acesteia, sau este ridicată de instanța de judecată din oficiu;
- 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

1.1. Cu referire la obiectul sesizării

Competența Curții Constituționale exercitată prin litera g) a articolului 135 din Constituție trebuie raportată la competența generală de exercitare a controlului constituționalității actelor cuprinse la litera a) a aceluiași articol. Astfel, pot face obiect al sesizării privind excepția de neconstituționalitate legile și hotărârile Parlamentului, decretele Președintelui Republicii Moldova, hotărârile și ordonanțele Guvernului, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Constituționalitatea tratatelor internaționale poate fi verificată până la intrarea lor în vigoare pentru statul Republica Moldova¹.

De asemenea, formează obiect al controlului de constituționalitate actul administrativ cu caracter individual în cazul în care sunt contestate hotărâri ale Parlamentului sau decrete ale Președintelui Republicii Moldova referitoare la funcții de demnitate publică de rang constituțional (*i.e.*, care sunt prevăzute expres în Constituție sau care au un rol fundamental pentru ordinea juridică constituțională)².

În jurisprudența sa, Curtea a notat că dispozițiile constituționale fac distincție între exercitarea controlului constituționalității unei legi, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a), și controlul de constituționalitate al unei legi efectuat în baza articolului 135 alin. (1) lit. g), în procedura excepției de neconstituționalitate³.

În context, Curtea a constatat că, având în vedere natura excepției de neconstituționalitate, **ea poate fi ridicată atât în privința actelor în vigoare, cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, cât și în privința actelor care nu mai sunt în vigoare**, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă în raporturile juridice litigioase și este determinantă pentru soluționarea cauzei⁴.

Curtea a menționat că „în situațiile în care prevederea contestată nu mai este în vigoare, ea poate face, totuși, obiect al unei excepții de neconstituționalitate, atunci când prejudiciile care i-au fost aduse persoanei prin efectele sale nu au fost redresate până în prezent și când problema ține de competența Curții Constituționale⁵. Astfel, modificarea sau abrogarea ulterioară a dispoziției contestate nu face să dispară eventuala încălcare a drepturilor și a libertăților garantate de Constituție. Curtea a reținut că prin abrogarea prevederii contestate sesizarea rămâne fără obiect, dacă autorul nu demonstrează în ce măsură nu a fost soluționată problema de drept care face obiectul controlului de constituționalitate⁶.

---

¹ HCC nr. 12 din 07.05.2020, § 85.

² HCC nr. 13 din 21.05.2020, § 36-37.

³ DCC nr. 132 din 19.11.2020, § 16.

⁴ HCC nr. 34 din 08.12.2017, § 27; DCC nr. 51 din 08.04.2021, § 18; DCC nr. 87 din 08.06.2021, § 23.

⁵ HCC nr. 2 din 9.02.2016, § 73; DCC nr. 57 din 11.06.2018, § 16.

⁶ DCC nr. 43 din 02.04.2021, § 15.

În ce privește caracterul desuet al legii, de principiu, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi dacă se poate afirma că aceasta produce efecte în general, adică dacă nu a căzut în desuetudine. Căderea în desuetudine a unei legi presupune, pe de o parte, lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia, iar pe de altă parte, existența unei practici opuse în cadrul comunității. Curtea a considerat că **analiza caracterului desuet al legii trebuie făcută la etapa admisibilității**. În practica sa, Curtea a verificat mai întâi dacă textul legislativ contestat în fața sa este în vigoare, pentru ca apoi să-i stabilească, dacă mai este nevoie, conformitatea cu Constituția⁷.

În eventualitatea în care interpretarea oferită de către Curtea Supremă de Justiție (ca urmare a judecării unui recurs în interesul legii) ar putea ridica probleme de constituționalitate, persoanele vor avea la dispoziție, în continuare, posibilitatea de a ridica excepția de neconstituționalitate⁸.

Curtea Constituțională este singura autoritate competentă să se pronunțe în mod definitiv cu privire la un aspect care ține de Constituție și care vizează direct funcționarea Curții Constituționale și raporturile ei cu autoritățile statului, fiind exceptată de la orice cenzură din partea unei autorități publice care aplică și interpretează norme inferioare Constituției⁹.

De asemenea, hotărârile Guvernului fac obiect al controlului de constituționalitate¹⁰. În același timp, hotărârile de Guvern se supun și controlului de legalitate. Prin urmare, atunci când din argumentele autorului sesizării decurge că se solicită, de fapt, un control de legalitate al unei hotărâri de Guvern (*e.g.*, se afirmă că hotărârea Guvernului contravine unei legi), și nu unul de constituționalitate, Curtea Constituțională declară sesizarea inadmisibilă.

Curtea a menționat că hotărârile Guvernului sunt acte de reglementare secundară (*secundum legem*), care sunt emise în vederea executării legilor și, prin urmare, trebuie să nu contravină acestora. Controlul legalității unei hotărâri a Guvernului excede rolului constituțional al Curții Constituționale. Controlul de legalitate al unor asemenea acte le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. Această concluzie decurge din articolul 114 din Constituție, potrivit căruia justiția este înfăptuită în numele legii numai de instanțele judecătorești, dar și din articolul 134 alin. (3) din Legea fundamentală, potrivit căruia Curtea Constituțională garantează supremația Constituției. Mai mult, în ipoteza în care Curtea ar admite spre examinare în fond excepția de neconstituționalitate, ea și-ar ignora propria jurisprudență¹¹, în

---

⁷ HCC nr.17 din 04.06.2018, § 22, 29; DCC nr. 31 din 19.03.2020, § 20; DCC nr. 10 din 03.02.2020, § 25, 28.

⁸ DCC nr. 36 din 19.04.2018, § 45.

⁹ HCC nr. 20 din 09.07.2020, § 30.

¹⁰ DCC nr. 27 din 29.03.2018, § 21.

¹¹ DCC nr. 1 din 14.07.2011; DCC nr. 7 din 30.12.2011, § 35; DCC nr. 16 din 9.02.2018, § 21; DCC nr. 27 din 29.03.2018, § 24; DCC nr. 101 din 6.09.2018, § 32; DCC nr. 11 din 29.01.2019, §§ 23-25; DCC nr. 21 din 11.02.2019, § 24.

care a menționat în mod constant că hotărârile Guvernului care sunt susceptibile de controlul legalității țin de competența instanțelor de judecată¹².

Astfel, constituie motiv de inadmisibilitate situația în care, deși autorul sesizării solicită controlul constituționalității unei Hotărâri de Guvern cu caracter normativ, invocând atingerea adusă unor articole din Constituție, în realitate acesta critică Hotărârea Guvernului în raport cu legea pe care aceasta o execută¹³. Prin urmare, la etapa admisibilității sesizării, Curtea verifică dacă puterea discreționară a autorităților executive de a reglementa în o anumită materie, pe de o parte, nu afectează esența dreptului din Constituție și, pe de altă parte, respectă criteriile stabilite de lege în a cărei executare vine. Doar primul element ține de competența Curții Constituționale, iar tot ce este situat în afara acestuia – de competența instanțelor de judecată¹⁴.

În situația în care, atunci când Guvernul, care își exercită funcția de executare a legilor, nu a acționat *ultra vires*, rămânând în sfera competențelor sale oferite prin lege, fără a institui norme primare, ci doar detaliază prevederile legii, Curtea nu poate reține criticile de neconstituționalitate, declarând sesizarea inadmisibilă¹⁵.

În jurisprudența sa, Curtea a menționat că existența unor practici neuniforme la nivelul autorității administrative abilitate cu punerea în aplicare a legii nu reprezintă un motiv pentru declararea neconstituționalității ei. Curtea a menționat că existența unor disparități în materie de aplicare a unei legi reprezintă o consecință firească a transpunerii ei în circuitul socio-juridic, proces care implică un anumit grad de discreție din partea destinatarului normei¹⁶.

Totodată, Curtea a reținut că verificarea legalității deciziilor consiliilor municipale nu ține de competența sa *ratione materiae*, așa cum a fost stabilită aceasta de către constituantă la articolul 135 din Constituție¹⁷. De asemenea, problema subordonării unei instituții autorității publice locale nu ține de controlul de constituționalitate¹⁸.

Curtea nu are competența de a exercita controlul constituționalității actelor organelor responsabile de gestionarea stării de urgență, inclusiv în domeniul sănătății publice, legalitatea

---

¹² DCC nr. 1 din 14.07.2011; DCC nr. 7 din 30.12.2011, § 35; DCC nr. 16 din 9.02.2018, § 21; DCC nr. 27 din 29.03.2018, § 24; DCC nr. 101 din 6.09.2018, § 32; DCC nr. 11 din 29.01.2019, §§ 23-25; DCC nr. 24 din 25.02.2019, §§18-20.

¹³ DCC nr. 21 din 11.02.2019, § 20.

¹⁴ DCC nr. 11 din 29.01.2019, § 23.

¹⁵ DCC nr. 121 din 21.11.2019, §§ 26-29.

¹⁶ DCC nr. 24 din 25.02.2019, §21.

¹⁷ DCC nr. 56 din 16.04.2019, § 19.

¹⁸ DCC nr. 82 din 03.06.2019, § 19.

acestora poate fi contestată în fața instanțelor de judecată în procedura de contencios administrativ¹⁹.

1.2. Cu referire la subiectul sesizării

Excepția poate fi ridicată de către una din părți, de reprezentantul acesteia sau de instanța de judecată din oficiu. Potrivit pct. 1 din dispozitivul Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, în sensul articolului 135 alineatul (1) literele a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de **oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia**, precum și de **instanța de judecată din oficiu**.

Excepția de neconstituționalitate este trimisă la Curtea Constituțională ca urmare a admiterii acesteia prin pronunțarea unei încheieri de către instanța de judecată. Astfel, orice alt demers înaintat Curții Constituționale de către autorul sesizării, prin evitarea procedurilor din fața instanței de judecată care examinează litigiul, nu poate fi considerat o excepție de neconstituționalitate²⁰.

De asemenea, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate poate fi retrasă din procedura Curții doar de subiectul cu drept de sesizare. Partea în proces sau reprezentantul acesteia poate solicita retragerea sesizării doar prin intermediul instanței de judecată, deoarece subiectul cu drept de sesizare a Curții pe baza unei excepții de neconstituționalitate este judecătorul/completul de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, al Curților de Apel și al judecătoriilor²¹.

1.3. Aplicabilitatea prevederii contestate la soluționarea cauzei

Verificarea aplicabilității prevederilor contestate îi revine, în primul rând, instanței de judecată. Argumentarea aplicabilității acestor prevederi trebuie făcută în încheierea în care se admite ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Instanțelor de judecată le revine sarcina și competența de a stabili legea aplicabilă unei situații juridice concrete, iar interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete exced controlului de constituționalitate²².

---

¹⁹ HCC nr. 18 din 21.05.2020, § 21; DCC nr. 79 din 2.07.2020, §§ 16-22; DCC nr. 95 din 4.08.2020, § 27.

²⁰ HCC nr. 24 din 17.10.2019, § 92; HCC nr. 6 din 10.03.2020, § 33.

²¹ DCC nr. 45 din 01.04.2021, § 18-19.

²² DCC nr. 20 din 17.02.2022, § 31; DCC nr. 50 din 02.05.2023, § 29.

În jurisprudența sa, Curtea a reiterat că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate cu care a fost învestită prin articolul 135 alin. (1) lit.g) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinența prevederilor pentru soluționarea litigiului în instanțele de judecată. Astfel, excepția de neconstituționalitate este un instrument de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale și poate fi ridicată doar în cadrul examinării unei cauze în instanța de judecată. Prin urmare, norma contestată trebuie să fie aplicabilă la soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței de judecată²³. În acest context, Curtea a notat că nu poate examina constituționalitatea prevederilor legale invocate de autorul excepției în sesizare dacă acestea nu se regăsesc în Încheierea de admitere a excepției pronunțată de judecător²⁴. Totuși, în situația în care în încheierea de admitere a ridicării excepției de neconstituționalitate instanța de judecată nu s-a pronunțat cu privire la o prevedere normativă invocată de autor, Curtea nu poate respinge sesizarea în această parte din simplul motiv că instanța de judecată a omis să se pronunțe referitor la excepția de neconstituționalitate a normei discutate²⁵.

Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia²⁶. Prin urmare, excepția de neconstituționalitate nu poate fi ridicată pentru protejarea drepturilor și intereselor unor persoane terțe²⁷. Astfel, este inadmisibilă utilizarea instrumentului excepției de neconstituționalitate pentru apărarea unui drept care nu aparține autorului excepției, în vederea realizării propriilor interese²⁸.

În jurisprudența sa, Curtea a analizat dacă intervenientul accesoriu are dreptul de a sesiza Curtea Constituțională. În una din cauze, Curtea a notat că acesta nu este subiect căruia i s-a acordat dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate în fața instanței de judecată, deoarece a pledat nu în interesele sale, ci în interesele unui terț²⁹. Într-un alt caz, Curtea a apreciat că excepția de neconstituționalitate ridicată de intervenientul accesoriu întrunește a doua condiție de admisibilitate stabilită în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, pornind de la interpretarea noțiunii de „victimă” stabilită în jurisprudența Curții Europene. Curtea Constituțională a considerat că intervenientul accesoriu poate formula excepție de neconstituționalitate în calitate de subiect căruia i s-a acordat acest drept în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, cu condiția că acesta este „direct

---

²³ DCC nr. 10 din 19.01.2017, § 17.

²⁴ DCC nr. 131, 19.11.2020, § 17.

²⁵ DCC nr. 175 din 13.12.2022, § 16.

²⁶ DCC nr. 60 din 09.06.2020, § 28.

²⁷ DCC nr. 57 din 05.06.2020, § 19; DCC nr. 133 din 19 noiembrie 2020, § 34; DCC nr. 80 din 03.06.2021, § 18.

²⁸ DCC nr. 84 din 8.06.2021, § 25; DCC nr. 96 din 17.06.2021, § 19.

²⁹ DCC nr. 90 din 23.07.2020, § 17, 19.

afectat” și, în consecință, poate pretinde că este o „victimă” în sensul autonom atribuit de Curte³⁰.

Mai mult, dispozițiile contestate trebuie să fie determinante pentru soluționarea cauzei în cadrul căreia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate³¹. Prin urmare, Curtea a considerat că eventuala examinare în fond a excepției de neconstituționalitate nu va avea niciun efect pentru situația autorului excepției, de vreme ce problema sa a fost remediată³². Astfel, dacă instanța de recurs nu a suspendat dezbaterile judiciare până la pronunțarea Curții Constituționale asupra sesizării privind excepția de neconstituționalitate, așa cum o impune legea, ci s-a pronunțat asupra recursului, eventuala declarare a neconstituționalității prevederilor contestate nu-i poate servi autorului excepției³³. Totuși, Curtea va continua să examineze dacă sesizarea întrunește celelalte condiții de admisibilitate, în cazul în care **această situație nu le poate fi imputată autorilor sesizării**³⁴. Totodată, celeritatea examinării cauzelor privind aplicarea măsurilor preventive și caracterul lor special justifică imposibilitatea suspendării procedurii de soluționare a acestor categorii de dosare³⁵.

Curtea s-a pronunțat și în privința excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în procedura revizuirii atât în cadrul procesului civil, cât și al unui proces penal.

În procedura civilă, revizuirea poate fi declarată în baza unor criterii clar determinate de articolul 449 din Codul de procedură civilă, între care nu se regăsește criteriul viitoare neconstituționalități a unei legi aplicabile la soluționarea fondului cauzei. În cadrul procesului de revizuire, dezbaterile sunt limitate, potrivit articolului 452 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la admisibilitatea revizuirii și la faptele pe care se bazează aceasta. Prin urmare, la această etapă, instanța de judecată căreia i se cere revizuirea nu judecă fondul cauzei. Abia în eventualitatea în care instanța de revizuire va admite cererea de revizuire și va avea loc judecarea cauzei în fond, Curtea Constituțională va putea verifica, la sesizare, constituționalitatea dispozițiilor legale contestate³⁶. Odată ce excepția de neconstituționalitate reprezintă o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să precedă soluționarea litigiului de care este legată, aplicabilitatea și relevanța normei contestate pentru soluționarea litigiului principal constituie condiții esențiale pentru admisibilitatea sesizării³⁷.

---

³⁰ DCC nr. 36 din 22.03.2022, § 30.

³¹ DCC nr. 51 din 08.04.2021, § 18; DCC nr. 87 din 08.06.2021, §23.

³² DCC nr. 10 din 26.01.2021, § 19.

³³ DCC nr. 18 din 09.02.2021, § 24-25.

³⁴ DCC nr. 37 din 30.03.2021, § 26.

³⁵ HCC nr. 15 din 28.05.2020, § 14; DCC nr. 55 din 13.04.2021, § 42.

³⁶ DCC nr. 87 din 20.07.2020, § 19.

³⁷ DCC nr. 133 din 5.12.2019, § 23; DCC nr. 136 din 9.12.2019, § 27.

În procedura penală, Curtea a notat că în cadrul procedurii de revizuire trebuie deosebite două aspecte: 1) admisibilitatea cererii de revizuire și 2) analiza fondului cauzei. La admisibilitatea cererii de revizuire procurorul sau, după caz, instanța de judecată verifică doar dacă există vreun motiv din cele prevăzute de lege [a se vedea articolul 458 alin. (3) din Codul de procedură penală] și dacă sunt respectate termenele stabilite la articolul 459 din Codul de procedură penală³⁸. Având în vedere faptul că la prima etapă procedura revizuirii privește doar examinarea admisibilității acesteia, instanța trebuie să analizeze dacă prevederile invocate sunt aplicabile în cadrul procedurii de revizuire la etapa examinării admisibilității acesteia³⁹.

De asemenea, Curtea a stabilit că excepția de neconstituționalitate ridicată în contextul examinării unei cereri de recuzare nu poate avea ca obiect repartizarea cererii de revizuire în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, deoarece la examinarea cererii de recuzare se verifică doar dacă există vreun motiv pentru lipsa de imparțialitate a judecătorului/judecătorilor⁴⁰.

1.4. Lipsa unei hotărâri anterioare a Curții având ca obiect prevederile contestate

Identitatea de obiect este aplicabilă situațiilor în care obiectul sesizării este identic cu obiectul sesizărilor anterior depuse la Curte și nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții. Atât soluția, cât și considerentele expuse în deciziile sau hotărârile anterioare rămân valabile pentru cauza examinată⁴¹.

Această condiție presupune existența unei hotărâri anterioare având la bază același motiv, pentru care ar fi valabile aceleași argumente. De exemplu, în Decizia nr. 40 din 8 mai 2018, Curtea a constatat că aceleași prevederi legale au mai fost supuse controlului de constituționalitate în Hotărârea nr. 9 din 9 martie 2017. De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a se solicita controlul de constituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. Curtea a observat că în sesizare se invocă și alte argumente, prin urmare, aceasta conține elemente noi. Așadar, instanța de judecată a procedat corect atunci când a sesizat Curtea în vederea examinării excepției de neconstituționalitate.

Acest raționament a fost aplicat, *mutatis mutandis*, în raport cu decizii de inadmisibilitate a unor excepții de neconstituționalitate⁴². În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea. În cazul în care Curtea constată că obiectul sesizării este

---

³⁸ DCC nr. 128 din 15.11.2018, § 26.

³⁹ DCC nr. 88 din 20.07.2020, § 33.

⁴⁰ DCC nr. 60 din 09.06.2020, § 30.

⁴¹ DCC nr. 43 din 22.05.2017, § 17 ; DCC nr. 106 din 7.11.2017, § 25.

⁴² DCC nr. 124 din 25.11.2019, § 17; DCC nr. 22 din 27.02.2020, § 17.

identic cu obiectul sesizării care a fost declarată inadmisibilă printr-o decizie anterioară, de vreme ce nu au intervenit elemente noi de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții, atât soluția, cât și considerentele menționate în decizia de inadmisibilitate anterioară vor fi reținute de către Curte⁴³.

Așadar, faptul că (i) există o hotărâre prin care o prevedere a fost constatată ca fiind constituțională sau (ii) există o decizie de inadmisibilitate nu constituie un impediment pentru a ridica o altă excepție de neconstituționalitate din perspectiva altor critici de neconstituționalitate.

În jurisprudența sa, Curtea a reamintit că, la ridicarea excepției de neconstituționalitate, instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă prevederile contestate au mai făcut obiect al controlului de constituționalitate, fiind necesar a fi evitate sesizările repetate, prin care prevederile criticate să mai facă obiect al controlului de constituționalitate, din perspectiva unor critici similare în alte excepții de neconstituționalitate⁴⁴.

Curtea Constituțională a reținut în mod constant caracterul de instrument viu al Constituției care trebuie interpretată în lumina condițiilor actuale de viață. Actele Curții reprezintă interpretări care se bucură de autoritate, în lumina condițiilor sociale și morale și a nivelului de cunoaștere științifică existente în momentul pronunțării lor. De obicei, ele sunt respectate și invocate de către aceasta în interesele certitudinii juridice și ale evoluției ordonate a jurisprudenței sale. Totuși, Curtea poate hotărî ulterior că interpretarea pe care a oferit-o în cauzele precedente poate fi dezvoltată sau că există alte motive incontestabile pentru a-și schimba interpretarea, inclusiv pentru a se asigura că modul în care interpretează Constituția reflectă schimbările sociale și coincide cu condițiile de viață ale prezentului⁴⁵.

În viziunea Comisiei de la Veneția, este important ca doar Curtea Constituțională să-și poată revizui hotărârile. Nicio altă autoritate publică nu poate fi autorizată să o facă. Dacă unei autorități publice i s-ar oferi competența revizuirii constituționalității sau a legalității unui act al Curții Constituționale, independența Curții Constituționale ar fi compromisă⁴⁶. Astfel, orice act al Curții Constituționale (hotărâre, aviz, decizie), pronunțat în legătură cu exercitarea unei competențe prevăzute expres în Constituție, se bucură de caracterul definitiv și inatacabil, prescris de articolul 140 alin. (2) din Constituție⁴⁷.

---

⁴³ DCC nr. 20 din 11.02.2019, § 22.

⁴⁴ DCC nr. 45 din 01.04.2021, § 21.

⁴⁵ HCC nr. 8 din 05.04.2019, § 17.

⁴⁶ Opinia *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția nr. 967/2019 cu privire la răspunderea penală a judecătorilor Curții Constituționale, CDLAD(2019)028, §§ 49, 50, 59; HCC nr. 9 din 26.03.2020, § 64.

⁴⁷ HCC nr. 20 din 09.07.2020, § 44.

2. Motivele în baza cărora Curtea respinge sesizările privind excepția de neconstituționalitate

---

2.1. Incidența unui drept din Constituție

În afară de criteriile de admisibilitate menționate mai sus, Curtea mai verifică dacă problema semnalată prin excepția de neconstituționalitate intră în câmpul de aplicare al unui drept garantat de Constituție. Cu alte cuvinte, Curtea verifică dacă este incident un drept fundamental sau dacă are loc o ingerință într-un drept fundamental prin existența actului contestat. Simpla ingerință într-un drept fundamental nu echivalează cu încălcarea dreptului fundamental. Numai ingerințele nejustificate din punct de vedere constituțional în drepturile fundamentale constituie încălcări.

Așadar, odată întrunite condițiile de admisibilitate *supra*, Curtea verifică incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond.⁴⁸ Verificarea incidenței unui drept fundamental se face la etapa admisibilității sesizării. Dacă ingerința este constatată, se trece la examinarea fondului cauzei, aici putându-se aplica testul legalității și testul proporționalității (adică se verifică dacă ingerința este prevăzută de lege, dacă ingerința urmărește un scop legitim, dacă ingerința are o legătură rațională cu scopul legitim, dacă există alte măsuri mai puțin intruzive pentru realizarea aceluiași scop legitim și dacă ingerința este proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății).

Incidența unui drept se verifică prin prisma argumentelor autorului sesizării. De exemplu, în materie de delikte legate de nerespectarea regulamentului traficului rutier ar putea fi invocate, *prima facie*, câteva drepturi constituționale: dreptul la viață, dreptul la integritate fizică și psihică și dreptul la respectarea vieții private. În mai multe din sesizările examinate, Curtea nu a constatat incidența vreunui drept fundamental.⁴⁹

---

⁴⁸ DCC nr. 8 din 24.01.2020, § 27; DCC nr. 24 din 2.03.2020, § 18; DCC nr. 63 din 11.06.2020, § 19; DCC nr. 64 din 11.06.2020, § 19.

⁴⁹ *e. g.*, DCC nr. 8 din 24.01.2020, § 29.

2.2. Lipsa unei argumentări a excepției de neconstituționalitate

Curtea a respins ca inadmisibile unele sesizări, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument⁵⁰.

Trebuie evidențiat că, în jurisprudența sa constantă, Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă **trei elemente obligatorii**: textul contestat din punctul de vedere al constituționalității (prevederea legală), textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și motivarea de către autorul excepției a relației de contrarietate dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat⁵¹.

Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond în cazul în care excepția de neconstituționalitate nu cuprinde motivarea pretensei neconformități a textului criticat cu normele constituționale invocate, iar autorul sesizării nu demonstrează raportul contradictoriu dintre prevederile contestate și Constituție⁵². Totodată, Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu⁵³. De altfel, simpla enumerare a articolelor, precum și preluarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate⁵⁴.

Lipsa argumentării de către autorul sesizării s-a reflectat în jurisprudența Curții prin faptul că: autorul nu a prezentat legătura de cauzalitate între dispoziția contestată și prevederea constituțională invocată⁵⁵; autorul nu a formulat o veritabilă critică de neconstituționalitate⁵⁶; autorul a oferit o interpretare eronată a unor prevederi normative⁵⁷; autorul a comparat

---

⁵⁰ DCC nr. 60 din 09.06.2020, § 40; DCC nr. 33 din 19.03.2020, § 31.

⁵¹ DCC nr. 98 din 19.12.2016, § 22; DCC nr. 80 din 9.07.2018, § 17; DCC nr.152 din 26.12.2019, § 16; DCC nr. 69 din 18.06.2020, § 18.

⁵² DCC nr. 44 din 22.05.2017, § 19; DCC nr. 52 din 27.06.2017, § 28; DCC nr. 116 din 15.12.2017, § 23; DCC nr. 145 din 29.11.2018, § 15; DCC nr. 130 din 2.12.2019, § 23; DCC nr. 145 din 16.12.2019, § 16; DCC nr.152 din 26.12.2019, § 17.

⁵³ DCC nr. 44 din 22.05.2017, § 19; DCC nr. 52 din 27.06.2017, § 28; DCC nr. 116 din 15.12.2017, § 23; DCC nr.7 din 5.01.2018, § 24.

⁵⁴ DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 23; DCC nr. 45 din 12.04.2022, § 23; DCC nr. 115 din 8.09. 2022, § 21.

⁵⁵ DCC nr. 130 din 02.12.2019, § 23.

⁵⁶ DCC nr. 129 din 02.12.2019, § 25; DCC nr. 50 din 28.05.2020, § 17.

⁵⁷ DCC nr. 15 din 11.02.2019, § 30.

prevederile mai multor acte legislative între ele și a raportat concluzia sa la dispoziții ori principii ale Constituției⁵⁸.

2.3. Prevederile contestate comportă o problemă de interpretare și de aplicare de către instanțele de judecată

Curtea nu poate examina, prin prisma Constituției, dacă autoritățile interpretează și aplică corect legile⁵⁹. Instanțele judecătorești interpretează legea, în procesul soluționării cauzelor cu care au fost învestite, interpretarea fiind o etapă indispensabilă în vederea aplicării legii. Competența de a aplica legea revine în exclusivitate instanțelor judecătorești⁶⁰. De asemenea, în cazul în care instanțele judecătorești aplică în mod diferit o prevedere legală, legea stabilește că Curtea Supremă de Justiție trebuie să asigure aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești. Cu privire la corectitudinea aplicării legii de către instanțe, instanțelor ierarhic superioare le revine competența de verificare, prin exercitarea căilor de atac împotriva hotărârii instanței de judecată.⁶¹ În acest sens, Curtea Europeană a subliniat⁶² că asigurarea aplicării uniforme și a interpretării corecte a legilor de către instanțele supreme ale unui stat reprezintă un scop legitim compatibil cu Convenția.⁶³

Curtea a reținut că eventualele **erori de aplicare a legii** nu pot constitui motive de neconstituționalitate a dispozițiilor legale. Prin urmare, ele nu țin de competența Curții, ci de competența instanțelor de judecată. Instanțele de judecată încadrează circumstanțele factuale în dispozițiile legale aplicabile⁶⁴. De asemenea, Curtea a menționat că stabilirea sensului exact al noțiunilor utilizate de dispozițiile legale ține fie de competența legislativului, deoarece, potrivit articolului 66 lit. c) din Constituție, Parlamentul interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării, fie de competența instanțelor de judecată în procesul soluționării unui litigiu concret, deoarece, potrivit articolului 114 din Constituție, justiția se îndeplinește în numele legii numai de către instanțele de judecată.⁶⁵

---

⁵⁸ DCC nr. 145 din 16.12.2019, § 17; DCC nr. 76 din 02.07.2020, § 29.

⁵⁹ DCC nr. 45 din 18.05.2020, §27.

⁶⁰ DCC nr. 116 din 15.12.2017, § 27; DCC nr. 32 din 29.03.2018, § 22; DCC nr. 75 din 9.07.2018, § 26; DCC nr.48 din 05.04.2019, § 15; DCC nr. 6 din 23.01.2020, § 29; DCC nr. 28 din 12.03.2020, § 56.

⁶¹ DCC nr. 7 din 17.01.2019, § 17.

⁶² Cauza *Baydar v. Olanda*, hotărârea din 24 aprilie 2018, § 47.

⁶³ DCC nr. 36 din 19.04.2018, § 34; DCC nr. 46 din 22.05.2018, § 34; DCC nr. 106 din 7.10.2019, § 26; DCC nr. 35 din 23.03.2020, § 25.

⁶⁴ DCC nr.55 din 16.04.2019, § 22.

⁶⁵ DCC nr. 26 din 25.02.2019, § 17.

În alte situații, Curtea a constatat că autorul sesizării nu a susținut că prevederile contestate sunt neconstituționale *per se*, ci mai curând faptul că autoritățile le-au aplicat în mod extensiv, fapt care, de asemenea, excede controlului de constituționalitate⁶⁶.

Faptul că în unele cauze sunt aplicate legi pentru prima dată nu conduce, ca atare, la concluzia potrivit căreia interpretarea dispozițiilor legale este imprevizibilă. Cu o interpretare rezonabilă, dispozițiile contestate ar putea fi clarificate. Având în vedere faptul că instanțele de judecată sunt suverane în materie de interpretare a legii, ține de competența acestora să interpreteze, să clarifice și să înlăture dubiile referitoare la aplicarea legii. În acest context, și Curtea Europeană a menționat că va exista întotdeauna un element de incertitudine cu privire la sensul unei noi dispoziții legale până când va fi interpretat și aplicat de instanțele naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, Perinçek v. Elveția, 15 octombrie 2015 [MC], §§ 135, 138; Jobe v. Regatul Unit (dec.), 14 iunie 2011; Dmitriyevskiy v. Rusia, 3 octombrie 2017, § 82).⁶⁷

În plus, scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este să asigure unitatea și perceperea corectă a conținutului și sensului lor. Interpretarea este necesară în cazurile în care incertitudinea nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională. Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale. Prin urmare, Curtea nu poate da curs solicitărilor privind interpretarea Constituției care sunt adresate pe calea excepției de neconstituționalitate⁶⁸.

2.4. Ridicarea excepției de neconstituționalitate este o *actio popularis* sau reprezintă o abordare *in abstracto* a prevederilor contestate

Acest motiv de inadmisibilitate are la bază constatarea Curții că pretențiile invocate vizează, de fapt, o abordare *in abstracto* a problemelor de aplicare a unei norme legale, care nu are legătură cu fondul litigiului principal, fiind o *actio popularis*⁶⁹ – aspect inoperabil în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, spre deosebire de controlul ordinar al constituționalității normelor. În lipsa unui litigiu real, excepția de neconstituționalitate poate să comporte caracterul camuflat al unei *actio popularis*, fapt care conduce la imposibilitatea acceptării spre examinare în fond⁷⁰.

---

⁶⁶ DCC nr. 54 din 16.04.2019, § 19.

⁶⁷ DCC nr. 8 din 17.01.2019, § 20.

⁶⁸ Decizia nr. 27 din 14.03.2023, § 21, 22.

⁶⁹ De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să **profite**, în primul rând, **autorul acesteia**, în caz contrar, acest instrument riscă să devină unul simulat, o *actio popularis*, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției. (a se vedea DCC nr. 90 din 23.07.2020, § 20).

⁷⁰ DCC nr. 32 din 29.03.2018, § 25; DCC nr. 103 din 6.09.2018, § 21; DCC nr. 114 din 28.10.2019, § 32.